

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къууанчылы иш

Юрий Коков:

Бизни ветеранларыбыз не уллу игиликlege да тийишлидиле

Тюнене Минги тауну тийресинде Уллу Ата журт урушка кыатышханлагъа бла инвалидлеге шендююго заманга келишген социальный-реабилитация ара ачылганды. Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Коков ветеранлары бу къууанчылы иш бла алгышлаганды.

Уллу Хорламны 70-жыллыгына хазырлануу чеклеринде КъМР-ни Башчысы 2014 жылда октябрьде «Приэльбрусье» пансионатны мурдорунда Уллу Ата журт урушну ветеранларына бла инвалидлерине социальный-реабилитация ара къууаргъа борч салгъан эди. Бир жылдан аз заманны ичинде анга деп бёлюнген мекам толусунлай жангырылганды, аны тегереги

тап халгъа келтирилгенди, битеу коммуникацияла алышындырылгандыла, жолла игилендирилгендиле.

Отоулары да шендююго измелеге кере тюрлендирилгендиле, жангы теле-видео аппаратура, аш хазырлауучу оборудование бла сантехника салынгандыла, медицина кабинетле жарашдырылгандыла. Майданла, соллуу жерле да тап халгъа келтирилгендиле.

Кеслери алларына жюрюялмагъан инвалидлеге энчи кыйгырылганды. Алагъа деп мекамга кирген жерде, аны ичинде да пандусла салынгандыла, арбачыкыла ётерча кенг эшиклери бла уллу лифте тохташдырылгандыла, эшикле кеслери алларына ачылырча этилгендиле. Отоулада бла ваннийледе, андан сора да анкъ жоллада адам таянырча, тутарча онгла къууарлгандыла.

Реабилитация ара нарат тереклени ичлеринде орналылды эмда бир жолгъа кырккъдан артык адамга къонакъбайлык этерге онгу барды. Анда битеу жумушла да хакъсыздыла.

«Победа» къууау комитет къырабызны оноучусу Владимир

Владимирович Путинни башчылыгы бла бардыргъан байрам ишлени биз да тохтатмагъанбыз, - дегенди **Юрий Коков**, Араны къууанчылы ачылыуна кыатышханлагъа айланыл. «Республикада жылны башындан бери ветеранлагъа болушлукъга кеп магъаналы проект жашауда бардырылганды. Бу объектни да биз уллу ыразылыкъ бла хайырланьыргъа беребиз. Ол Хорламны келтиргенлеге, андан ары келген тёлуге жашау бергенлеге деп ачылганды.

Бизни багъалы ветеранларыбыз не уллу игиликке да тийишлидиле, ол себеден биз аланы жашаулары не къадар ырахатлы этер ючюн къолубуддан келгенни аямазгъа, дайым да эс буургъа, кыйгырыркъа борчлубуз. Мында ала саулыкларыни игилендирилклерин, къуч-къаруу алыкларыни билсек, бизге андан уллу къууанч болушлукъ туйолду, - деп белгилегенди республиканы оноучусу. КъМР-ни Башчысы проектировщиклеге, къуурушчулагъа да объектни къысха заманны ичинде хайырланьыргъа бергенлери ючюн ыспас этгенди.

Ветеранлары атларындан а

Урушну, урунуу, Саутлангъан Кючлени эмда право низамны сакълауучу органлары ветеранларыны (пенсиячыларыны) Къабарты-Малкъар республикалы жамауат организациясыны председатели **Мухамед Шихабахов** сёлешгенди.

«Быйыл, юбилей жылда, бизни республикада бир заманда да болмагъанча кеп иш тамамланганды. Ала бийик даражада, къууанчылы эмда айбат халда бардырылгъанларын айтсам, ёторюк болмаз. Республиканы жамауаты да ма алай оюмлайды. Битеу халкъ, гитчеден башлап уллугъа дериде да, алагъа сююп, уллу жюрек талпыныулу къадышханды, - деп бел-

бла жалчытылыннганды. Алай зат СКФО-ну бир регионунда да жокъду. Ма бюгон да биз кезиулю къууанча кыатышабыз.

Бирге болсакъ, не кыйын жумушну да тамамларгъа къолубуддан келликди, - деп чертгенди **Мухамед Хабасович**. Ветеранлары борчлары - сынауларыни жаш тёлуге берирге. Биз мындан ары да республикабызны, туугъан Къабарты-Малкъарыбызны халкъларыны араларында бирлик, келишулюк, мамырлыкъ болурларына, ала сакъланырларына себеплик этгенлей турлукъбуз.

Уллу Ата журт урушну ветеранларына бла инвалидлерине со-

гилегенди ол. - Быйыл министрле, депутатла, район башчыла да Уллу Ата журт урушка кыатышханлагъа хар бири ючюн да жууаплыкъны боюнларына биринчи кере алгандыла. Ол а жаланда бир мурат бла этилгенди: 9-чу майгъа аланы бирини да бир тюрлю проблемасы болмаз ючюн. Урушка кыатышхан адамны льготалары бармыдыла, жокъмудула, социальный пакетни алыргъа унагъанмыды, унамагъанмыды, анга да къарамай, хар бири дарманла

циальный-реабилитация араны къууанчылы ачылыуна КъМР-ни Правительствоосу Председатели **Мусукланы Алий**, Россей Федерацияны Федерал Жыйылыууну депутатлары **Анатолий Бифов**, **Улбашланы Мухарбий**, **Адельби Шхагашев**, **Геккиланы Заур**, республиканы шахарларыны бла районларыны ветеран организацияларыны келечилери кыатышхандыла.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосу пресс-службасы.

Л. Б. Шомаховну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауу юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Жаш тёлую патриот ниетде эмда адеп-къылыкъга юйретюге уллу кыйын салгъаны ючюн **Шомахов Лостан Белуевични** – Урушну, урунуу, Саутлангъан Кючлени эмда право низамны сакълауучу органлары Нальчик шахар жамауат организациясыны Советини сыйлы членин – Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю. КОКОВ**

Нальчик шахар
2015 жыл 30-чу июль
№103-УГ

Правительстволу телеграмма

Украинаны юг-восток жанында сабийлеге болушлукъ ючюн ыспас этюг

Россей Федерацияны Президентинде сабийлени эркинликлери жаны бла уполномоченный Павел Астахов Къабарты-Малкъар Республиканы башчыларына «День знаний в Новороссии!» деген жандаурулукъ акциягъа кел салып тири кыатышханлары эмда иги болушлукъ этгенлери ючюн ыразылыкънын билдиргенди.

«2015-чи жылда 1-чи сентябрьни аллында Донецк эм Луганск республикалары сабийлерине 250 тонна аурулукъ болгъан гуманитар жюк жиберилген эди, - деп айтылады ыразылыкъ телеграммада. - Ол регионлада бардырылгъан къазауатладан хата сынагъан юйюрлени сабийлери саугъагъа битеу Россей жыйгъан китапла, канцелярскый товарла, школгъа керекли башха саугъала алыкъдыла. Жандаурулукъ ишни хайыры бла ол тийреледе 23 минг чаклы школукъ окугъуа апчымай тебирерге болушкудула.

Мындан ары да сабийлени сейирлерин, кереклерин жалчытыу жаны бла арабызда иги байламлыкъла жюрюлюкклерине ышанулюкъ бла, уллу хурмет эм ыразылыкъ бла».

Павел АСТАХОВ,
Россей Федерацияны Президентинде сабийлени эркинликлери жаны бла уполномоченный.

ДОКУМЕНТЛЕ

«2016 жылда Къабарты-Малкъарны жеринде битеуроссей эл мюлк жазыуу тап къурап бардыруу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 8-чи июньда чыгъарылган 53-РГ номерли буйругуна тюзетиуле кийириуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

БУЙРУГУ

«2016 жылда Къабарты-Малкъарны жеринде битеуроссей эл мюлк жазыуу тап къурап бардыруу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 8-чи июньда чыгъарылган 53-РГ номерли буйругуна 2-чи пунктун жангыдан былай жазаргъа:

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 27-чи июль, №83-РГ

Ю. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

БУЙРУГУ

«Учулукну эмда уугъа барыра жерлени сакълау юсюнден эмда Россей Федерацияны бир-бир законодательный актларына тюзетиуле кийириуну юсюнден» Федерал законну 24-чю статьясыны 3-чю кесегине тийишлиликте эмда Россей Федерацияны Табийгъат байлыкъла эмда экология министрствосуну уугъа барыуу лимитлерин келиштириуну юсюнден 2015 жылда 8-чи июльдан 04-15-29/15958-чи номерли письмосун, Къабарты-Малкъар Республиканы Табийгъат байлыкъла эмда экология министрствосуну эксперт

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2015 жыл 27-чи июль, №85-РГ

Ю. КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
2015 жылда 27-чи июльда чыгъарылган 85-РГ номерли
буйругуна былай келюргенди

Къабарты-Малкъар Республикада 2015 жылны 1-чи августундан 2016 жылны 1-чи августуна дери кезиуде уугъа барыуу ЛИМИТИ

№	Уугъа барыргъа боллукъ жерлени атлары	Уугъа барыргъа боллукъ жаныуарлагъа квотала (жаныуарланы саны)		
		Къолан буула (бир жылдан тамата)	Кавказ жугътурла (бир жылдан тамата)	Къабанла
1.	«НГООХ» ФГБУ Аргудан учу участка	0	0	18
2.	«НГООХ» ФГБУ Бахсан учу участка	1	0	17
3.	«НГООХ» ФГБУ Акъ-Суу учу участка	4	0	18
4.	«НГООХ» ФГБУ Вольный-Ауул учу участка	0	0	11
5.	«НГООХ» ФГБУ Жемтала учу участка	0	40	70
6.	«НГООХ» ФГБУ Каменка учу участка	0	44	24
7.	«НГООХ» ФГБУ Кенже учу участка	0	0	49
8.	«НГООХ» ФГБУ Огъары Малка учу участка	0	5	6
9.	«НГООХ» ФГБУ Урван учу участка	0	0	14
10.	«НГООХ» ФГБУ Черек учу участка	0	28	22
11.	«НГООХ» ФГБУ Элбрус учу участка	1	49	29
12.	Бахсан районну уугъа ким да баралырча жерлери	0	0	10
13.	Черек районну уугъа ким да баралырча жерлери	0	3	0
14.	Элбрус районну уугъа ким да баралырча жерлери	0	1	33
15.	Черек районну Ин-Тур учу участкасы	0	22	32
16.	Черек районну Уштулу учу участкасы	0	4	12
17.	Зольск районну Экипцоко учу участкасы	0	0	18
Ууда ёлтюрюрге боллукъ жаныуарланы битеуло саны		6	196	383

*Энци халда сакъланган федерал магъаналы жерледе учу мюлкке бу тизмеге кирмейдиле.

Биогон-Инкассаторланы битеуроссей кюнюдо «Ахчаны сакълау - баш къырал борчду»

76 жыл мындан алгъа 1939 жылда 1-чи августда СССР-ни Къырал Банкында инкассация служба къуралган эди. Бу кюнден башлап, инкассаторла кеслерини профессионал байрамларын белгилейдиле, алай бу усталыккыны тарыхы уа ёмюрлени теренинден келеди.

Киев Россейде 9-чю ёмюрню ахырында ахча жаратылгъаны бла бирге аны эмда багъалы ырысхыны бир жерден башхасына ташыгъанда, къорккусуздуккы жалчытуугъа эс бурулуп тебериydi. Ал кезиуде багъалы затланы саудюгерчиле кеслери сакълагъандыла. Алай ардан-архта уа ала къалаурланы алып башлагъандыла. Ахчаны саны кёбейгени бла уа аланы къолларына сауутла да бергендиле.

Италиялы тилден кёчюргенде, «инкассация» сёз «кюфге асырау» деген магъананы тутады. Банк система айныгъаны бла ахчаны саны да кёбейгенди. Алай бла биогонлюкде адамланы, предприятяланы ырысхыларын, финансларын сакълау энчи мадарланы излейди.

Къабарты-Малкъарны жолларында «Росинкас» деген жазыуу бла машиналагъа терк-терк тюберге тюшеди. Бизни республикада бу служба энчи структурача 1988 жылдан бери ишлейди. Ол къаллай жумушла толтургъаныны юсюнден а биз РФ-ни Ара банкыны инкассациясыны биригиунюу бёлюмюню таматасыны орунбасары Зулканин Григорьевич бла ушакъ бардыргъанбыз.

- Зулканин Григорьевич, «Росинкас» къыралда бек уллу организацияладан бири болур?

- Ушагыбызны башлардан алгъа, мен коллегаларымы, кредит организацияланы инкассация службаарыны къуллукчуларын да профессионал байрамыбыз бла алгъышларгъа сюеме.

Службаны юсюнден айтханда уа, биогонлюкде битеу къыралда да «Росинкасны» 79 бёлюмю барды. Ол ахчаны жюрютюу эм сакълау жаны бла бек уллу системагъа айланганды. КЪМР-ни инкассация службабы да жер-жерли управлениланы арасында тийишли жерни алады.

«Росинкас» Россейни Банкыны организациясыды. Ол ахчаны жюрютюу, аны сакълар мурат бла къуралгъанды. Ол а - баш магъаналы къырал борчду.

- Арт заманда къагъыт эм темир ахчаны не къадар аз жюрютюрге, сатыу-алыуу электрон мадаргъа кёчюргюрге кереклисини юсюнден кеп айттылады. Ол а сизни ишигизге да себеплик этмей къоярыкъ болмаз?

- Хау, биогонлюкде къыралда адамла асламында ахчаны бохчаларында жюрютюрге, тюкенеде, базарлада ала бла хайырларыгъа сюедиле. Россейни Банкы, къолда болгъан ахчаны азайтып, сатыу-алыуу банк карталагъа кёчюргюрге мурат этеди. Ол да тюз оноуду.

Алай, бизни тергеулерибизге кёре уа, ал кезиуде розница сатыу-алыуу ёлчеми жалаанда 50-60 процентте тюшерикди. Болсада биз бюгонден окъуна жангы банк технологияланы синдириуге, аланы жумушларынын толтуруугъа хазырларыгъа керекбиз.

Ма, сёз ючюн, бюгонден башлап, Нальчикде касса ара ишлеп башларыкъды. Алай бла биз клиентлени къагъыт эм темир ахчаларын жыйышдыруу, аланы санау эмда Россейни Банкыны учрежденилларында эм кредит организациялада счётларына салыуу бла кюрешип башларыкъбыз. Быллай жангы мадарла къыралны 50 субъектинде ишлейдиле эмда мындан ары да касса араланы кёбейтирге мурат барды.

- Быллай ара ачылгъаны Къабарты-Малкъарны экономикасына жангы онгла да бере болур?

- Бизнесге болжалны созмай ахчаны жыйышдыруу, аны счётлагъа салыуу артыкъда магъаналыды. Биз кийирген инкассация жумушла уа алагъа иги онгла бердиде. Сёз ючюн, клиентле айтхан заманда эмда алагъа тап жерге келликбиз. Аланы ахчаларыны жыйышдырып, санап, пацкалагъа юлешип, счёхта экинчи кюн 11 сагъатдан кеч къалмай саллыкъбыз.

Касса ара сау кюнню ишлеригин айттырыкъ эдим. Аны хайырында а клиент кеси не да бизни болушлугъубуз бла ары ахчасын, башха мюлкюн кесине тап заманда келтирирге боллукъду. Ол санда кече окъуна.

- Башха кредит организацияла «Росинкас» толтурлукъ жангы жумушлагъа артыкъ бек бюсюреген болмазла...

- Былайда биз Россейни Банкыны политикасын толтургъаныбызны айттырыкъ эдим. Ол а адамланы къолларында болгъан къагъыт эм темир ахчаны санын азайтыу жанлыды. Ол къагъыт ахчаны жюрютюу бла байламлы кемчиликлени азайтып, халкыны жумушларын бийик даражада толтурургъа онг берликди. Бюсюрерик болмазла дейсе, алай биз кредит организацияла бла конкурентле тийюлбюз.

Биогонлюкде уа адамла телелени банкоматланы, электрон ахчаны болушлугуу бла этерге юйрендиле. Аны эсге алып, банкоматланы хайырланыуу жаны бла бизнес-проект хазырагъанбыз. Алай бла биз банклагъа терминалланы кассеталарын ахча бла толтурургъа, аланы программа-техника болумларын тапландырыгъа да болушурукъбуз.

- Ушагыбызны ахырында не зат айттырыкъ эдигиз?

- Мен «Заманны» окъуучуларына саулукъ, не башламчылыкларында да жетшимле тежерик эдим. Газетни кесине уа адамланы жанындан сейир ёсерин тилейме. «Росинкасада» ишленгени алгъышлай, клиентлерибиз бла мындан ары да файдалы эмда эки жанына да хайырлы байламлыкъла къураллыкларына ийнама.

Ушакъны ТИКАЛАНЫ
Фатима бардыргъанды.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Документ фильмге - бийик багъа

Бу кюнледе КъМР-ни Культура фондунда Дамира Ашибокова-ны «Дивизия» деген документли фильмин презентациясы болганды. Ол Уллу Ата журт урушуну жылларында 115-чи дивизияны санында уруш бардырған жерлешерибизге аталган проекти. Аны жашауға кийирге уа ОТРК «Нальчик» бла ГКУ ВТК «Къабарты-Малкъар» телестудияларының съёмкала бардырған къауумлары себеплик этгендиле. Фильмин салыргъа Владимир Вороков бла Рина Мартиросова кёллендиргендиле.

Былай къарасанг, озгъан ёмюрде кёржютолонгонг жигитликни юсюнден биз билмеген, эшитмеген шартла хазна къалмагъандыла дерчады. Алай хар телюню да тарыхха кесини энчи кез къарамы, оюму барды. Бу фильмин автору, съёмкала бардырған къаууму

жыйышдыралганды. Фильмде аслам кыйыматлы хроника материалланы да кёржюге боллукуду. Мухахлыкь бла огурулулукь бирлешген кадрла, ариу макъамла, жырла бла да байыгып, къарачуну кез аллында толу сыфатны къурайдыла.

Мартыновкадан оруслу къарындашларыбыз къалай жылы тюбегенлерин да кёрбиз чыгъармада.

Фильмге къарап бошагъанны акъылына «Бир киши да унутулмагъанды, бир зат да унутулмагъанды!» деген сёзле келди. Аны юсюнден айтханды Нальчикни Урушну, урунуу ветеранларыны советини таматасы Абдулаланы Мустафа да.

«Чыгъарма авторуну бийик жетишилмеге итингенни, жангы оюмлары бла айырмалы инсан болгъанын кёржюстеди», - деп ёхтемленгенди кесини студенти бла СКГИИ – ни ректору Рахайланы Анатолий. Культура фонду таматасы Владимир Вороков а бу ишни кертиси бла да бийик багъа тийишлигин, аны къайсы экранда кёржютсе да айыпты болмазлыгын айтханды.

Презентациягъа кинорежиссёрла Лейла Аранышева бла Амурбек Гобашиев да келгендиле. Ала, «Дивизиягъа» профессионал жаны бла къарап, съёмкала бардырған къауумну усталыгын, документли фильмин терен магъналыгынын белгиле, бююнлюкте биллэй ызда салынганла жаш адамланы кез къарамларын айнытууда энчи магънаны тутхаларын чертендиле.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.
Суратланы **МАМИЕВ**
Руслан алганды.

Форум

Жамауатны акъылын толуракъ тергеп

Сентябрны ал кюнлеринде Битеуроссей халкъ фронтну башламчылыгы бла «За качественую и доступную медицину!» деген форум бардырылукьды. Анда саулукъ сакълау сферада кемчиликлени бла жетишилмени созерге белгилениди. Биринчиден а аны 28-чи-29-чу июльда къуаргъа мурат бар эди, алай къыралны регионларындан бу сферада ишни тапландыруу жаны бла эсгертиуге асыры кёлден, жыйылынуу кечирек бардырыргъа оную этилгенди.

Халкъ фронтну толтуруучу комитетини башчысы Алексей Анисимов ангылатханыча, саулукъ сакълауда проблемаланы эмда аланы кетериюну юсюнден предложенияла энгта келгенлей турадыла. «Аны ючюн а биз сентябрны биринчи кесегинде жыйылыргъа оную этгенбиз», - дегенди ол.

Алай бла форум 6-чы-7-чи сентябрьде Москвада «Экспосентреде» бардырылукьды. Анга 600-ден аслам адам къатышырыгъы белгилениди. Ол санда алимле, врачла, дарманла чыгъарган предприятияланы келчилери, саусузла, жууаплы министрстволаны бла ведомстволаны къулукчулары эм башхала.

Форумда ушакъла бардырылукьдыла, ол санда медицинада ишленелени санын къыскартынуу итоглары созюллукюделе, кадрланы хазырлауу, саусузланы дарманла бла жалчытынуу, сабийлеге багъууну, миллетни саулуугун сакълауу вопросларына да къараргъа белгилениди. Эсепле уа пленар жыйылыуда чыгъарылукьдыла.

Къыралда медицинаны болууну созерге кереклисини юсюнден биринчи РФ-ни Президенти Владимир Путин айтхан эди. Жыйылыугъа хазырланууну чеклеринде уа Халкъ фронтну регион бёлюмлеринде экспертиени къатышулары бла «тёгерек столла», жыйылыула бардырыладыла. Алада этилген эсгертиуге кёре доклад къуралып, ачыкь этилликди.

Бизни корр.

да жаш адамла болуп, проблемагъа тюз, кереклисича къарагъанлары, къараучуланы, профессионалланы да къууандыргъанды.

Дамираны фильмин баш жигити аппасыны атасы Кушиби Базиевди. Ол кесини заманында Уллу Мартыновка элли тийрелеринде къызы сермешлеге къатышып, сау къалгъан жигитледен эди. Проектни автору уллу атасы къыдыргъан жолланы барып, аны биргесине уруш этген ветеран Мусаби Каншоавну эсгерилерине да тынгылап, бусагъатда ол жигитликке жаш адамланы къаллай кез къарамлары болгъанларын да

Тёрт кюнню ичинде немислиени энчи хазырланган танк бёлюмлерине къажаш сюелген Къызыл Аскерни атыларындан юч мингден асламысы Сальскийни тюзлеринде жан бергенди. Ала, режиссёр белгилегенча, миллетни ёхтемлиги эдиле, жигит къушла. Бу батырланы къазакъла бусагъата дери эслеринде тутхалай турадыла, бир-бирлени арбазларында уа аланы ариу къаралгъан къабырлары, жорекге мухахлыкьны жайып, унутмагъы, мамырыкьны сакълагъыз, олау бек багъалы зат дуния башында, деп къатлагъанчадыла. Къабарты-Малкъардан баргъан делегациягъа

ХАЛ

Бу исси жай кюнле...

Бу исси кюнледе республиканы саулуукъ сакълау учрежденияларыны барында да «Отрази тепловой удар!» деген профилактика акция бардырылады. Ары келгенлени врачла биллэй кюнледе кеслерине сакъ болургъа чакъырадыла эмда басма материалла юлешедиле, деп билдиргендиле КъМР-ни Саулукъ сакълау министрствосуну пресс-службасындан.

Кюнде къызып адамны эси аумаза, аллындан окъуна тийишли мадар этерге керекди. Хауаны иссилиги 32 градусдан атласа уа - бютонда сакъ болургъа! Быллай кюн сууну кеп ичерге кюрешигиз, чайны, кофени уа - азыракъ. Аракъыны

юсюнден а арталыда унутугъуз. Исси кюн абаданлагъа, сабийлеге, ачыкь жерде ишленелеге неда кечингенлеге бегирек да къоркъуу болады.

Алайды да, хауаны иссилинден адамны эси азаргъа болуруну ышанлары:

- Бет къаны кетип башласа;
- Къолу, саны тутмай тебиресе;
- Башы тегерек айлануу неда кёлю аман этип башласа;
- Юсю терлеп, суу-салам болса;
- Жюреги терк-терк уруп, теси да алай солуп тебиресе.

Эсигизде болсун: бу ышанла сабийледе бир-бирде алай ачыкь белгиленмей

да къаладыла. Сизге ол жулкъларгъа сюйгенча алай кёрюнюрге боллукуду!

Адамда быллай ышанла болсала уа, мычымлай врачлагъа сёлешигиз:

- Териси къызып, кеси да терлемей тебиресе;
- Айтханын-къайтханын ангыламай неда эси азып башласа;
- Башы тегерек азура;
- Къыйналып солуп тебиресе.

Улуу кёллю болмагъыз, хауаны иссилиги игиликге келтирилк туйюлдо. Бек осалы уа - ол саулуугъа уллу заран салыргъа неда жашауну окъуна юзере боллукуду.

Сагъынлгъан ышанлары болгъан адамны эслегенде, аны терк окъуна салкъын жерге кёчюрюп, юс кийилерин тешерге керекди. Онг бар эсе, кондиционер неда вентилятор къатына салыгъыз аны. Юсюн сууукь суу бла мылы этигиз, алай сууукь ваннагъа олтуртургъа уа жарамайды – ол анга хата келтирирге боллукуду. Адам эсинде эсе, салкъын суу ичиригиз.

Исси кюн кыйын иш бла кюрешмегиз, хар сагъат сайын литр жарым суу ичигиз, кесигиз да акъсылдым кийимле кийигиз. Отоуда тура эсегиз, терезелени эркин ачыгъыз, кондиционерлени, вентиляторланы да ишлетгенлей туругъуз. Онг бар эсе, жаланаяк болугъуз. Тышына чыккъанда уа теригизге кюнден сакълагъан крем жагъыгъыз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Эсепле

Профилактика тап къуралгъанды

РФ-ни Жууапха тартылгъанланы терсликлерине жолукъдуруу жаны бла Федерал службасыны Къабарты-Малкъарда Управлениясыны коллегиясыны кенгертилген жыйылынууда ведомствону жылы алындан бери оператив, финанс эм молк ишини итоглары чыгарыгъандыла эмда мындан ары тамамланлыкь жумушла белгиленгенди. Аны ишине управленияны башчысы Мухамед Маржохов, УФСИН-ни бёлюмлерини эмда учрежденияларыны таматалары къатышхандыла.

Бююнлюкте жууапха тартыу системаны къауумна беш учреждение киредиле, ол санда битеулю низамлы 1-чи номерли колония, къаты низамлы 5-чи номерли колония, колония-поселение, жууапха тартылгъан тишириула тутулуп тургъан 4-но номерли колония, СИЗО. Республикада уголовнотолтуруучу инспекция барды, аны районлада 10 бёлюму ишлейдиле.

Бююнлюкте алада барысында да аманлыкь этгенлери ючюн жууапха тартылгъан неда бузукьлыкъла этгенлерине ишекли эки мингге жууукь адам тутулуп турадыла. Аладан 186-сы Улуу Хорламны 70-жылгъына аталган амнистияны чеклеринде эркин этилгендиле.

Коллегияда право низамны жалчытыу, оператив ишни толтуруу, аманлыкьланы профилактикасы жаны бла вопросла да созюлгендиле. Тутмакъланы жууукьлары жууапха тартылгъанла хайырланыргъа жарамагъан затланы ётдюрюрге умутларын къоймайдыла. Аллай бузукьлыкъла этгенлери ючюн а 33 адам административ жууапха тартылгъандыла. РФ-ни Административ аманлыкьла жаны бла кодексине тийишлиликде алагъа 59,9 минг сом тазир салынганды.

УФСИН-ни учрежденияларында оператив болум тутуучлуду, профилактика ишни хайырындан тутмакъдан бир адам да къачмагъанды. Кадрланы юиретиуге эм окъутуугъа энчи эс бурулгъанды.

Жыйылыуда битеу службаланы эм бёлюмлени ишлери да созюлгендиле. РФ-де уголовнотолтуруу системаны 2020 жылгъа дери айнытууну Концепциясы къалай тамамланнганына багъа берилгенди.

Ахырында Мухамед Маржохов жылны биринчи жарымында битеу бёлюмлеге иги багъа бергенди эмда алада ишленелеге ырызыйгъын айтханды. Коллегияны жыйылыуу борчларын бийик даражада толтурганлагъа ведомстволу саугъала эм кубокла берилеу бла башалгъанды.

КъМР-де УФСИН-ни пресс-службасы.

КЪОНАКЪБАЙЛЫКЪ

Мугахланып айырылгъандыла, алай энтта тубеширге айтхандыла

«Къонакълбайлыкъны» быйыл-гъын проекти бошалгъанды. Ол къалай башланганын эсигизге салайыкъ. Шимал-Кавказ федерал округну жети региондан алтмыш жаш, алгъаракъладан окъуна келип, «Лебедь» санаторийде бир ийыкъны туруп, бир бирлери бла танышхандыла, кеп сейирлик ишлеге къатышхандыла, Нальчикни айтб жерлерине барып кӳргендиле.

Андан сора ала юйорлеге юлешингендиле. Къонакъда жети күн туруп, жашла ол кезулерин бек сейирлик ӳтдӳргенлерини, кеп зат билгенлерини, кӳргенлерини, бек башы уа-кеслерине шӳӳла, къарындаш тапханларыны юсюнден «Ридада» ресторанда алагъа аталып бардырылгъан къууанчылы жыйылыуда хабарлагъандыла.

Сагъат онеки бола машинала келип ресторанны къатында тохтадыла. Аладан а уллу сумкалары бла къонакъла, къонакъбайла да чыгъадыла. Дагъыстандан, Чечен Республикадан, Ингушетиядан, Къарачай-Черкесден, Къабарты-Малкъарны кӳп районларындан, Ставрополь крайдан да жууыкъ-аклу да жетгендиле. Арбазда бир бирлерине тубеп, кучакълашадыла. Къонакъда тургъан жашла, жууыкъларын тансыкълап саламлашадыла, алай жангы къарындашларыны уа къатларындан кетмейдиле. Алагъа къарагъан бола бир бирлерин эрттеден бери кӳрмей туруп тубешген сунарыкъды. Къолларын булгъап, бир бирлери бла къыстау хапар айтадыла.

Бир кесекден а алайгъа келгенлени барын да ресторанны къахърадыла. Ол күн кӳп огуурлу сӳзле къонакъланы ата-аналарына, къонакълбайлагъа да айтылгъандыла. Кертти окъуна, жорек жылпуун тыш адамгъа кӳпле берип къоялыкъ тӳийӳдӳле. Жашын да танымгъан, кӳрмеген, билмеген адамына

ышанып жиберген да къыйынды. Алай ол къоркъуула бош болгъанларын бу проект кӳргӳзгенди. Къонакъла, къонакълбайла да бир бирге жорек ыразылыкъларын, ыспас сӳзлерин бир да аямгъандыла.

Аланы барысын да алгъышлай, КъМР-ни Парламентини депутаты Борис Паштов проект быйыл кесини ишин бошайды, алай аны бла сизни жашауугъузну жангы кесеги башланады деп чертгенди.

«Бизни бюгюн былайгъа жыйылгъаныбыз - проектни эсеплерин чыгъарыу тӳийӳдӳ. Ол энди башланады. Аны хайырындан жаратылгъан шӳӳлугъузну сизге кӳре боллукъду, аны жалаанда сиз сакълааллыкъсыз. Тюрлю-тюрлю миллетлени келечилерини шӳӳлукълары ӳзегин тутхан мамырлыкъга а кючлю болмай къаллыкъ тӳийӳдӳ. Биз а бу проектни башмураты мамырлыкъгъа себеплик этиу болгъанын къуруда айтханлай турабыз. Биз а бу проектни сизни бононугъузгъа уллу жуапплыкъл салынады, - дегенди ол.

Къонакъла ийыкъны къалай ӳтдӳргенлерини, къайры баргъанларыны, не ашагъанларыны, кимле бла шӳӳ болгъанларыны, дагъыда кӳп баша затланы юсеринден хапарлагъандыла. Зольск районда жашагъан Астемир Халилов Дагъыстандан келген къонагъын Гасан Гаджиевни Чегем чучурагъа, республиканы ара шахары Нальчикни айтб жерлерине да элтгенди. Гасан а Элбурсха жолоучулугъун артыкъда бек жаратханын айтханды.

«Анда кӳрген затлары мени тамашагъа къалдыргъандыла, жорек сезимими айтып анылатыр амал жокъду. Минги тау бир да болмагъанча аламатды. Мен аны юсюнден эшите-эшите тургъанма, бу жол а, канат жол бла кӳтӳрӳлюп, аны жуууыкъдан

кӳргенме. Къабарты-Малкъаргъа, бюгюнда бек Минги тауну тийресине, дагъыда келмей къаллыкъ тӳийӳле.

Зольск райондан Азамат Шухостанов бла Чечен Республикадан келген Заур Айдамиров да республикабызны кӳп айтб жерлеринде болгъандыла. Экиси да Азаматны ата-анасына юй жумушла да да болушхандыла: къоянлагъа, тауукъ балалагъа аш салгъандыла, кырдык чалып да келтиргендиле. Дагъыда Заур, тенги окулгъан школгъа баргъанын, устазла анга сауыгъа «Дунианы динлери» деген китап бергенлерин айттып, ӳхтемленингени букъдурмагъанды.

Къарындаш республикадан келген жашланы къонакъда болгъан конлери терк окъуна оздула, ала эслеринде, жореклеринде да ӳмюрге къаллыкъларына сӳз жокъду. Ол кезулерин унутмагъа алагъа дагъыда проектни къурагъанла энчи белгилери бла берген кӳлекле, сертификатла да болушурдукъдула.

Ол күн шӳӳхланы араларында айырылыу артыкъ мудах болмаз ючюн, Къабарты-Малкъарны искустволарыны усталары жырылагъандыла, тепсегендиле.

Эсигизге салайыкъ, регионла аралы «Къонакълбайлыкъ» проектни «Патриот» жамауат организация къурайды, анга РФ-ни Президентини грантына кӳре «Миллет жандаурулукъ фонд» Битеурссей жамауат фонд эмда КъМР-ни Билим беруу, илму эм жаш тӳлюню ишлери жаны бла министерствосу себеплик этедиле. Ол, хар заманда, алына салынгъан борчланы толтургъанды: ахшы кюнушулкуну айнытуу, миллетлени эмда динлени араларында бир бирни аныгълаулыкуну тӳрелерине кертичи болгъанды.

ХОТЛАЛАНЫ Марзият.

Сурагъаны автор алгъанды.

Шимал Кавказ күн сайын

Дагъыстанны халкъы юч миллионнга жетди

Кӳп болмай Махачкъалада Алигаджи балачыкъ туугъанды. Ол Дагъыстанны халкъын юч миллионнга жетдиргенди.

Къагъанакъны анасы - докторду, атасы - полициячыды. Эгизледен сора да, Гаджиевлени юйюрлеринде дагъыда эки абадан къарындаш барды. Алыкъа ала экитоулу фатарда жашайдыла. Алай энди властыла юй болумларын игилендириге деп ышанадыла.

Айттырға, Дагъыстан - терк кӳбейген регионладан бириди. Республикада туугъан сабийлени саны - минг адамгъа 19,5 бала жетеди. Россейде ючюнчю жер - Ингушетия бла Чеченден сора. Орта эсеп бла бир тишюругъа -2,13 сабий.

Сакъ жаууула чайны тирлигин ӳсдӳргендиле

Июньну аягында сакъ жаууула Сочиге уллу заран салгъандыла. Алай не аманны да бир игиси болады дегенлей, чай чырпылагъа хауа терк ӳсерге болушханды. Алай бла ариу ийисли чапыракъчыкъла былтырдан эсе бюгюнге 24 тоннагъа аслам жыйылгъандыла.

Чай бахчала курортда 143 гектарны тутадыла. ӳсдӳрюю эмда жарашдыруу бла мында алты мюлк кюрешедиле. Жыйыу майдан октябрьге дериде барады. Бир-бир фермерле уа, күн онг берсе, ноябрьге дериде тирликини алырға таукеддиле.

Сабий садлагъа

очередь кетериледи

«Астрахань областьта сабий садлагъа очередь жылыны ахырына дериде кетериликди, - дейди губернаторну пресс-службасы. Эки мекам федерал субсидиялагъа алынгандыла. Аланы хайырындан Чернойарский районда битеу балала алада кечинирге онг тапхандыла.

Билим беруу министр Виталий Гутман айтхандыла, арт кезиуде садиклеге очередь 3,5 кереге азайгъанды. Онуох муниципалитетден сегизинде бу проблема толусунай тамамлангъанды. Быйылны аягына бу учрежденилагъа жыл бла жарым болгъан балаланы да алып башларыкъдыла.

Къобанда 9,8 миллион тонна мирзеу жыйгъандыла

Краснодар крайда аграрчыла къылкылы культураны оруп бошагъандыла. Аны юсюнден жер-жерли Эл мюлк министерствода билдиргендиле.

«Битимни жыйыу тамамлангъанды, 9, 8 миллион тонна алынгъанды. Ол былтырдан эсе 700 милингъа асламды, - дегендиле ведомствода. Бир гектар 58, 4 центнер тирлик бергенди. Ол а 2, 1 центнерге кӳпдӳ озган жылдан эсе.

Специалистлени тӳрелерине кӳре, битеу нартыух эм пиринч бла бирге жыйыу былтырныкъын озарыкъды. Ол чакъда 13 миллион тонна болган эди.

«Жангы толкъун» Сочи тенгиз портуна къатында бардырылыкъларды

Сочи биринчи алыкъ «Жангы толкъун» музыка конкурсу концерт майданы тенгиз порту Шимал буруунда ӳтерикди. Аны юсюнден шахарны администрациясыны пресс-службасында айтхандыла.

- Майданда сахна, къараучуланы жерлери къураулыкълары эи ишни бек быик даражада бардырырча битеу керекли затла тамамланрыкъдыла. Ишле сентябрьге башланрыкъдыла, - дегендиле мӳрияда.

Сочини башчысы Анатолий Пахомов билдиргенге кӳре, шахар конкурсу болмагъанча алапат ӳсдӳрюге хазырды. «Ол кесибизни юсюнден хапар берирге, жангы къонакъланы тартырға мында жашагъанлагъа ишле ахча табарға иги амалды,» - дегенди ол.

Машук-2015

Жашауну чархын бурдурукъ проектеле

Быйыл «Машук -2015» деген Шимал-Кавказ жаш тӳлю форумгъа Бахсан райондан онжетти жаш адам къатышырыкъды. Ала къурагъан проектеле экология проблемаланы тамамлау, саулыкъ сакълау эмда кутулурға бла байламлыдыла.

ӳкинчи сменнге къатышырыкъ жашладан бири - Заюково элде жашагъан Алан Жильев - къарт аппасыны мурагын толтурургъа деп краеведение жаны бла кӳрмоч къурааргъа дейди. Кеси да аны бла байламлы проектни хазырлагъ-

анды. Алан айтханнга кӳре, элде быллай музей къуралса, ол шарт саулайла миллетни маданиятын сакъларгъа, айнытырға да уллу себеплик ӳтерикди.

Бу жол Пятигорск шахарда форум алтынчы кере бардырылыкъларды. Хар жылдан СКФО-да жашагъан жаш адамла кеслерини тюрлю-тюрлю проектлери бла анга тири къатышадыла. Гиртчи, фахмулу жаш тӳлю эки ийыкъны ичинде кеслерини ишлери бла коммиссияны, сыйлы къонакъланы он тенглерин да шагъырей этедиле.

Билимни ӳсдӳрюуде да быллай тубешуу алапат себепликди.

Форумда «Граждан оюм», «Патриот сезимини айнытуу», «Болушургъа итиную», «Информационное пространство», «Предпринимательство», «Иновация эм илму техника жаны бла чыгъармачылыкъ» деген темала кӳтюролюкълуде.

Арина КИЛЯРОВА.

Бахсан районну администрациясыны пресс-службасы.

ТЕАТР

Байлыкдан, белгилilikтен да акыйл ахшы

29-чу июльда Къулиланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театр бу сезонда ахыр оюнун кёргюзтгенди. Ары келген сабийле Елена Хамидулинаны «Насыпны чархы» деген жомакгына къаргандыла. Ол малкъар халкъ таурухлагга кёре жазылганды. Аны жаш режиссёр Мызыланы Аубекир салганды. Художниги уа Бакуланы Владимирди. Спектакль орус тилде барганды.

Жомакылада, таурухлада дайым да тубеучюбюз юч кючюно – байлыкны, акыйлны, белгилilikни – тохтаусуз даулашларына. Ёмюрле озадыла, тёлө бир бирин алышдыла, адам улу уа тюрленмейди: белгили, бай болургга да сюеди. Акыйл а керекмиди, туюолмюдо? Бу соруугга хар кимни кесини жууабы барды. «Белгили, бай да болсанг, акыйлны уа не этесе?» – дерикле да бар.

ни бергенди. Акыйл а чирнел бетли жыйрыкны кийгенди. Ала жашауда бирге келишмегенча, сахнада да жарашмайдыла: къайсы бийикди, къайсы бек керекди адамгга, къайсыны сыйы уллуду? Бу соруула эгечлени да даулашдыргъанлай турадыла.

Асият бла Людмиланы жигитлери, къазауат этип, кючлерин кёргюзтюрге кюрешгенде, Акыйл а адам улуну

Мамайланы Фатима, Бечелланы Людмила эм Жабелланы Асият.

Ол сорууланы саладыла къараучуну аллында «Насыпны чархы» деген жомаккны жигитлери да. Кёгде жашагъан юч эгеч араларында чыккъан даулашха жууапны жерге адамлагга туюшп, алай бла табадыла. Аны ючюн эки сюйгени Айгюлюно (Созайланы Мариям) бла Тауланни (Геляхланы Мурат) сынадыла. Байлык (Бечелланы Людмила) жашха алтынны аймайды, ол да уггай демейди. Алай аны акыйлын тамата эгечи (Мамайланы Фатима) сыйырады да, Таулан телиге ушап къалады. Жаланда къызыны соймеклиги, кертичилиги сакълайды аланы насыпларын.

Режиссёр Мызыланы Аубекирни хар жигитни къылыгыны энчилигин ачыкъларгга актрисала бла бирге къолундан келеди. Акыйлы ойнагъан Фатима сабырды, кесин экисича алгга атмайды, этерин а биледи. Байлыксыз насып жокъду деген эгечин Людмила ёхтем кёргюзтеди. Белгилilikни жакъчысы Жабелланы Асият оспарды, экисинден да къылыксызды.

Аланы хар бирине сахна кийимлерини тап жарашханларыны, тюрсюнлери да халлерин ачыкълагъанын белгилерге керекди. Къызыл жыйрыккы Байлык кёрюнмей къаллык туююлдо. Белгилilikге термилгенлеге художник кёк бла жашил тюрсюнле-

ансыз бир жугъу болмазлыгын, сюймекликни да сакълаалмай къаллыгын толу ангылатады. Ол болады жомаккны баш ниети, баш магъанасы да.

Айгюл байны къызы болгъанлыкгга, аны бир тюрлю ёхтемлиги жокъду, тюз акыйлы, тюз ниетлиди. Таулан ючюн не тюрлю сынаугга да хазырды. Аны ол жюрек сырын, кючюн режиссёр тепсеу бла ачыкълайды. Аланы черек жанында тубешилери, халкъ тепсеуледен алынып, оюннга жарыккыккыны, лириканы къшоады.

Къызын атасы (Бачиланы Александр) биз дайым да кёре тургъан жомакылада болуучу аталагга жууукъду. Ол къызына ачыуланса да, къатылык этмейди. Аны кый да, эрини кесине сайларгга окуна онг бередиди.

Оюнда жаш актёрланы да чертирге тийишлиди. Геляхланы Мурат бу сезонда бизни дагъыда бир кере къууандыргъанды Абайланы Солтан – Бекни ролунда. Бу жол да Тауланни жангылгъанын, байлыккыны сайлап, сюйгенинен айырылыргга аз къалгъанын, акыйлын тас этгенинде, тели сабийге ушагъанын алапат тап кёргюзтеди.

Шауканы Сарбашланы Аскер ойнайды. Уллубыдыр, къызгъанч жаш Тауланнга ётюрюк шуёк болгъанын, тап туюшгенлей, сюйген къызын, алтынны да къолгга этеригин толу ачыкълагъанды

Созайланы Мариям бла Геляхланы Мурат.

актёр.

Аскерчилени сыфатларын къурагъан Мисирланы Жамалны бла Алчакъланы Артурну кёрген да аланы жаратмай къаллык туююлдо. Биринчи базыкъ ауазлы кесине базгъынлы эсе, экинчини узун мыйыклары аны энчи сыйын, даражасын ачыкълайдыла. Хар сёз айтханындан аланы «ойнагъанлары» уа кюлкюлюдо. Алайлыгына залда сабийле да тохтамай кюле эдиле.

Бакуланы Владимир театр жаны бла сынаулу художникди. Аны сахнада урчугу (колесо счастья), урчуккы салгъан энчи жерчик, башында белгилегенимча, актёрланы кийимлери, аланы омакъ сыфатлары художникни фантазиясы кючюндөн жаратылгандыла.

Жаш режиссёр Мызыланы Аубекирни бу экинчи жомаккыды. Аны сюйюп ишлегени, актёрланы кесини идеясы, оюму бла алгга элте билгени сезилип турады. Жомаккны хар суратни ангылашынуулу, керекли ритмде кёргюзтеди. Сёз ючюн, биринчи сурат кёгде, булутлада бола эсе, къалгъанла жерде ойналадыла. Сахнаны тюрлендирмей, анда бир тюрлю декорация болмай, свет, музыка, пластика, жыр, тепсеу бла хар бирин тийишли стильде аллындан ахырына дери бардырады. Оюнда бююнню, миллет музыка да бир бирине чырмаулык этмейдиле, кюлаккыга да эриши эшитилмейдиле. Бары да жомаккны сыфатына, магъанасына «ишлейдиле».

Сёзсюз, Малкъар театр кезиулу сезонун жарыкъ, сабийле, уллула да сюйюп къарарча оюн бла жапханы, аны залдагыла жаратханлары да къууандырады. Жабыула жабылып, актёрла бир бирин, режиссёрну да алгъышлай тургъан кезиуде тиширйуу бла бир къауум сабий сахнагга кётюрюлдо. «Биз Осетиядан келгенбиз. Сау болугъуз оюнугъз ючюн. Алай сюйюп, зауукълук алып къарадыкъ», – дедиле ала.

САРАККУЛАНЫ Асият.
Суратланы автор алгъанды.

Редакциягга письмо

Хар заманда атам эсиме туюшеди

Багъалы редакция! Мен ана тилибизде чыккъан газетте 1957 жылдан бери бир заманда да къалмай жазылама. Ол кеси халкъбызда, дуняда да бола тургъан затланы, ахшы эмда атлары айтылган адамланы, тарыхыбызны, адет-тёрелерибизни да юслеринден кёп сейирлик затла жазады. Ол себепден, мен акыйл этгенден, миллетин сюйген адам анга жазылыргга керекди.

Мен а артыкъда бек бир тюрлю терсликкери болмай туюлууп, азап чеккен адамларыбызны юслеринден окургга бек излейме. Ол да бошдан туююлдо, хар заманда да атам эсиме туюшеди. Ол, Мирзойланы Жарашты да, сынагъанды аллай зорлуккы. Отузунчу жыллада аны кулакка деп 10 жылгга тутадыла. Андан низамлыгъы, иш кёллюлюю ючюн болжаланган алгга иедиле. Алай а кюз артында, биченде тую азыккыга чёккенлей, дагъыда тутуп кетедиле.

Арта, сурашдыра кетип, «тройканы» оноуу бла аны илишаннга салгъанларын билгенбиз. Анам а аны сакълап кетгенди ёмюрю. Атамы тутханларында, мен анамы къарында къалгъан эдим. Ийсагъан, бу сени атангы деп, бир суратин окуна кёрюп эди деп термиллип кетди ёмюрюм.

Айып этмегиз, атама деп бу сёзлени тизгенме. Меничала, басмадала болурла, алай дагъыда басмаласагъыз, бек ырзаы этерик эдигиз.

МИРАЛАНЫ Халимат.

Атам кетди зорлукка
Жау къолундан жоюлуп.
Жилия къалды жарлы анам,
Ююю юсюне оюлуп.

Кюн бурундан тую кёрюп,
Болур ишни билгенинг.
Аманатха анам
Юч сабийни бергененг.

Харам законну зорлугу
Манга ёксюзлук сынатды.
Танымагъан атам деп,
Кеси ёмюрюмю жиятды.

Темир юню кирити
Сени къаты тутханды.
Ахшыланы къалдырмай
Тамагына жутханды.

Не келгенди кёлюнге
Сени алып барганды.
Къалтыраймед санларынг
Илишаннга салганды.

Анам болсун, я Аллах,
Хур къызланы ийнагы,
Атам болсун, я Аллах,
Жаннетлени чырагы.

Зорлук кёрген атала,
Жилия къалган анала.
Ёмюрлеге къалдыла
Жюрекледе жарала.

Форум

Тегенеклиде - бирикдириучю лагерь

2-12-чи августда Тегенеклиде «Эльбрус» пансионатда «Биз биргебиз» деген республикалы халкъла эм динле аралы жаш тёлө лагерь къураллыкды. Анга Къабарты-Малкъардан бла Ставрополь крайдан 124 адам къатышырыкъды. Аны къууанчы халда ачылууу 3-чю августда 12:00 сагъатда боллукъду.

Лагерьни КъМР-ни Муслиманларыны дин управлениясы

граждан обществону институтлары бла байламлыкка жарюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла управленияны болушлугуу бла бардырады. Анга **Алим Сижажев** башчылык этеди. Соруула бла бу телефон номерлеге сёлеширге боллукъду: **8(8662) 44-17-35, 8-928-708-42-32.**

КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитети.

БИЛДИРИУ

Иш бериучюлени эслерине!

КъМР-ни Парламенти инвалидлени бла акъылбалык болмагъан 14-18-жыллыкъ граждандланы иш бла жалчытыу жаны бла ишни тап къуар муратда «Граждандланы иш табалмай кыйналгъан энчи къауумуна ишчи жерле бөлүмю (квотала тохташдыруу) юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуна тюзетиуле кийириуню юсюнден» 2015 жылда 26-чы февралда чыгарылгъан 8-чи номерли законну къабыл кѳргенин билдиребиз.

Анга кѳре, къолларында ишлегенлени саны 100 адамдан аз болмагъан оюучула урунганланы тизмеде болгъан саныны орта ѳлчөмини 3 процентин тергеп, инвалидлеге алай бир

квота бѳлүрге борчлудула.

2008 жылда 10-чу апрельде чыгъарылгъан 19-РЗ номерли Законну 4-чю статьясына 1-1 пункт къошулады. Анга кѳре уа, къолларында ишлегенлени саны 100 адамдан аз болгъан оюучула урунганланы тизмеде болгъан саныны орта ѳлчөмини 2 процентин тергеп, инвалидлеге алай бир квота бѳлүрге борчлудула.

Сорлукълары болгъанла бу телефон номерге сѳлешсинле: 77-41-96.

Татьяна КАНУНИКОВА,

Нальчикде Урунуу, иш бла жалчытыуу эмда социальный къоруулауу арасыны таматасы.

ФУТБОЛ

Биринчи жерде - Черек район

Халкъла аралы эсеплеге кѳре, Къабарты-Малкъар спорт жаны бла тунушу игирек айныгъан жерге саналады. Алай адам саны бла тарихлени тенгешлери а, футбол бла кюреширге кыйды кѳпдюле. Аны да талай сыйлау барды - халкы аны суюди, оборудувание да артык керек туюлдю. Сора анда, тюз да политикадача, кимни да аңглыуу барды. Къырал даражада да анга аслам магъана бериледи.

2000 жылда республикада футбол кѳплени эслерин бийлегенди. «Спартак-Нальчик» премьер-лигада ойнагъанды, къарауучуланы дайым къуандырғанлай тургъанды. «Локомотивни», ЦСКА-ны, «Зенитни» хорлагъаны уа халкыны кѳлюн болмагъанча кѳтургенди.

Ол заманда регионну премьер-министри Андрей Ярин эди. Футболну айнытыуға ол бек уллу кыйын салгъанды. Мандат комиссия уа ишлени болумун къаты тинтгенлей тургъанды. Бир кесекден а районланы администрацияларыны ишлерине багъа спорт жетишимлеге къаллай бир жаш адам спорт бла кюрешигенине кѳре билгенди. Жаш футболчуланы биркиген базада эсепге салыу алагъа «очкола» келтирип башлагъанды. Аны ючюн а ала, сѳзсюз, эришулеге къатышыргъа, хорларгъа да керек эдиле.

Бу башламчылыкъ бююклюкте унутула барады. Алай болса да, КъМР-ни футбол-

дан чемпионатына экономика жаны бла кыараргъа да сейир кѳрюнеди.

Бусагъатда республика юч шахар округдан бла он муниципальный райондан къралады. Аладан жаланда тѳртюсю къатышмайдыла футбол жашауға: Прокладный шахар, Май, Элбрус эм Бахсан районла.

Къалгъанларын эки излемге кѳре тенгешдирейик: къаллай бир адам къатышханына эмда жетишимлеге кѳре. Кѳплук бла биринчи жерни Урван район алады, мында тѳрт команда барды. Аладан жангыз «Псы-

гансуду» къарысузуракъ. Алай бла экинчи жыл да бу жаны бла ол хорларгъа ушайды. Экинчи жерде юч команда бла Нальчик округду.

Жетишилени тинтгенде, командаланы очколары саналгъандыла. Былайда, сѳзсюз, биринчилики Черек районна берирге тийшлиди. Аны жангыз командасы алчыланы санында тургъанлай турады. Сора анга, «Кахунга» бла «Автозапчасть» ушамай, очколарын юлеширге керек туюлдю.

Виктор ШЕКЕЛОВ.

КъМР-ни чемпионатыны баш дивизиону командаларыны турнир таблицалары

КОМАНДАЛА	О	Къ	Тб	Х	Т	Оч
1. «Кахун» Кахун	17	14	3	0	74-14	45
2. «ЛогоВАЗ» Бабугент	17	13	4	0	67-25	43
3. «Автозапчасть» Бахсан	17	13	3	1	79-22	42
4. «Союз» Нальчик	17	10	2	5	43-29	32
5. «Кенже» Кенже	17	8	2	7	46-34	26
6. «Нарт» Нарткала	17	9	1	7	45-37	28
7. «Велес» Карагач	17	7	2	8	43-59	23
8. «Терек» Терек	16	7	0	9	37-48	21
9. «Бедик» Аргудан	17	6	2	9	27-36	20
10. «Баксан» Бахсан	16	6	2	8	22-45	20
11. «Кабардей» Н.Черек	17	5	4	8	36-50	19
12. «Спартак-Нальчик-мол»	17	6	1	10	35-33	19
13. «Чегем-2» Чегем-2	17	4	2	11	25-53	14
14. «Псыгансу» Псыгансу	17	4	1	12	21-48	13
15. «Родник» Псынадаха	17	4	0	13	44-72	12
16. «Штауч-Аркада» Чегем	17	3	3	11	30-59	12

Ыйыктыкта гараскан

КЪОЧХАР. Энчи кесигиз бла байламлы болмагъан ишлеге къатышмай, бир жанында кърал турсагыз игиди.

ТАНА. Сизни бла ушак этгенлени керти ниетлерин иги аңглымай, керексизине даулашып, къауға чыгарыргъа боллукъсуз.

ЭГИЗЛЕ. Файда тюшюрюрге жангы башламчылыкъла этерге тап кезиудю. Алай аны ючюн битеу хунеригизни хайырланьгъа, бирде уа отъурсузракъ окуна болурга тюшеркиди.

АЙЫРЧАБАКЪ. Эсигизде болгъан кѳп оюмланы аңгылата билиу алачы жашауда бардырыргъа мурдор салыргъа болушурдукъ.

АСЛАН. Бир жангы иште кючюгюзню сынаргъа боллукъсуз, жангыда къатыгъызда сизни жангы адамла бар эселе. Сора жаныгызгъа хычыуун ишле бла кюрешигиз.

КЫЫЗ. Суюгенигиз бла тынч жашаргъа къоймагъан чюйреликлени кыйынсыз кетериге боллугъуна тюшюнюрюксюз. Бу ыйык арагъызгъа ырахматлыкъ келтирикди.

БАЗМАНЛА. Осал кылыкларыгъыны къояргъа заман болгъанды. Юйде къауғала аслам чыгъа турганлары да анга шагъатлыкъ этеди. Алай кыйынды саулукълу жашау бардырып башларгъа, андан къууанып турурга?

АКЪЫРАП. Битеу эсигизни файдга тюшюрюрге жангы жерлени излеуге бѳлюгюз. Алай кѳп заманы излеген жумушлагъа уа узалмагъыз.

МАРАУЧУ. Тѳреге гиздеги адамла, болум да сиз сунганча туюлдюле. Керти жашауу кѳре билрге юйренигиз.

ТЕКЕМЮЮЗ. Сизни бла жюректен ушак бардырыргъа суюген адамланы къруда даулашып турурга итингенигиз бла чамландырыргъа боллукъсуз. Алай аны ючюн ала бла араны бузаргъа керекмиди?

СУУКЪУЙ. Келишимле тауусургъа, жангы байламчылыкъла къраргъа да тап заманды. Жангыда иги оиламай оюу этмегиз.

ЧАБАКЪЛА. Жангы онгланы чакъырчу аңгларыкъсыз. Ол а болуму «ашыкдырыргъа» кѳллендирикди, сагыш этмей кертигизге къркыу салыргъа да боллукъсуз.

1-чи августдан 7-чи августха дер

Мурдарлыкъ
Нальчикде РФ-ни МВД-сыны Черек районга бѳлюмюню штабыны башчысы ѳлтюрюлгенди

РФ-ни Следствие комитетини Къабарты-Малкъарда Следствие управлениясы РФ-ни Уголовный кодексини 222-чи статьясыны 2-чи кесегине (законлагъа бузукълукъла этип, сауултланы хайырлангъаны ючюн) эмда 317-чи статьясына (право нызамны сакълаучу органдланы келечилерине чабыуулукъ этгени ючюн) кѳре иш ачандыла. Следствие тохташдыргъаныча, 2015 жылда 31-чи июльда эрттенликде 3 сагъат 30 минутда белгили болмагъан эки адам полициячы жашагъан юйню бурууну башы бла арбазгъа киргендиле. Ызы бла ала аны иесине автоматдан бла кѳрѳрдан от ачандыла. Агъан жараладан полициячы алайда окуна ѳлгенди. Мурдарлыкъ этилген жерде 5,45 эм 9-миллиметрлик окъяланы гильзалары табылгъандыла. Уголовный ишни тинтиу андан ары бардырылады.

Черек муниципал районну жер-жерли самоуправлениеясы Совети эмда жер-жерли администрациясы МВД-ны Черек районда бѳлюмюню штабыны таматасы полицияны полковниги **ГУЗИЛАНЫ Билалы** жашы **Тахир** ѳлгенине уллу бушуу этгенин билдиреди эмда аны жууукъларына бла ахлуларына кыйгъы сѳз береди.

«Заман» газетни редакциясыны коллективи энчи корреспондент **ХОЛАЛАНЫ Далхатны** кызы **Марзия** ханы атасыны къръндышы **ХОЛАЛАНЫ Локъманны** жашы **Магомет** ѳлгени бла байламлы, бушуу этип, кыйгъы сѳз береди.

Урушну урунуу, Сауултанган Кючлени эмда право нызамны сакълаучу органдланы ветеранларыны (пенсиячыларыны) Нальчик шахар организациясы Уллу Ата журт урушну ветераны **ХОЛАЛАНЫ Локъманны** жашы **Магомет** ѳлгенине бушуу этгенин билдиреди эмда аны жууукъларына бла ахлуларына кыйгъы сѳз береди.

Прокуратура

Тѳленмеген налог миллионга жетгенди

КъМР-ни прокурорууну орунбасары Артур Махов Константин Кухарскийге ачылган уголовный ишни къабыл кѳргенди. Ол РФ-ни Уголовный кодексини 198-чи статьясыны 1-чи кесегине бузукълукъ этгенине ишеклик барды. Башхача айтаханда, ол кѳп санда налогланы тѳлемей къойгъанды. Следствиени шартларына

кѳре, Кухарский энчи предприниматель иш бла кюрешигенди. Алай ол кесини предпринимател эсепге салмагъанды эмда 2010-2013 жылда налог декларацияланы кѳргѳзтмегенди. Алай бла тѳленмей турган налог миллион сомгъа жетгенди.

Уголовный иш Нальчикни судуне берилгенди.

Бандит къауумлагъа аш-азык ташып тургъанды

Урван районну прокуратурасы бандит къауумлагъа болушлукъ этип турган адамны терслеуно къабыл кѳргенди.

Эски Черек элде жашагъан биреулен 2012 жылда сентябрь айны кюнлеринден биринде ингириде 22 сагъатда кесини алгъынны танышы бла тюбешгенди. Ол а законсуз аманлыкъчы къауумну келечиси эди. Жашны аланы къауумуна къошулурга чакътыргъанды. Ызы бла черекчи жаш, бандитлени ниетлерин тюзге санап, алагъа болушуп тургъанды. Ол сентябрьни ахыр кюнлеринде кесини машинасында аманлыкъчылагъа ашарыкыла келтиргенди. Следствие тохташдыргъаныча, ол быллай «болушлукъну» алты кѳре этгенди.

Урван районну судю черекчи терсигин тохташырып, аны эки жылны колония-поселенияда тутаргъа оюнуучу чыгаргъанды.

Бизни корр.

Ёрлеу

Элбрусну башында альпинистни элия урганды. Ма аллай кыркыуулу иш бла бошалганды «Къабарты-Малкъар – тамашалык дуня» деген экспедиция. Аны юсюнден КъМР-де орус география обществовну башчысы Виктор Котляров былай хабарлайды:

–Атла бла таугъа ёрлеу Элбрусну север жанында барганды. Анда атлыла (алагъа Ибрагим Яганов башчылык этгенди) эстафетаны альпинистлеге бергендиле. Къаячылагъа уа Элбрусну кюнбатыш жанындагъы тѣппесине ёрлерге, анда

Элия да тыялмагъанды альпинистлени

Орус география обществовну байрагъын орнатыргъа керек болганды. Ол да бошдан тыйюлдю, бу ёрлеу организацианы 170-жыллыгына аталып бардырылганды.

Казбек Шибзухов бла эки жаш тауну башында сноубордлада тюшерге умут этген эдиле. Казбек белгили къаячыды, Россейни жигит шахарлары бла аскер махтаулукуну шахарларыны байракъларын (битеуда кыркы) Элбрусха ма ол кѳтюргенди. Бу жолгъу ёрлеу 27-чиси- анга артыкъда кыйын болганды. Тауну башына чыгъаргъа аз къалгъанлай, сакъ жауун башланды, уллу буз урду, жел а алыпмы кетеди дерча эди.

Жашла туманда бара эдиле, арыгъандан ахырларына жетип тауну тѣппесине чыкъгъанларында уа, Казбекни элия урганды. Насыпха, ол жашны сыртында рокзакдан къарап

тургъан бузу тешиучю чѳгючге тийгенди, андан а лыжа таякыла бла жерге кетгенди. Аны алында уа ол аланы бир жанына быргъаргъа деп тура эди. Алай этсе, не хазна сау къалгъы эди.

Ол тѳрт сагъатны жатып турду, анда сора аягы юсюне болуп, жашла энип башладыла. Энишге уа Казбек Орус география обществовну бла «Единая Россия» Элбрусну тѣппесинде болуп къайтхан байракъларын ол организацианы кѳлечисине бергенди.

Бу экспедицианы мураты Къабарты-Малкъарны иги атын къайтарыуду, республика «туризмни Меккасы» болганына туюндюрюудю, аriu табийгъат жерлени белгили этиудю. 200 километр чакълы бирге созулгъан кыйын жол да ма аны ючю сайланганды. Тѳрт кюнню ичинде жолучула Бахсан ауузда Хара-Хора тау та-

ракъланы (80 метр теренлиги болгъан шахта-дорбун ма аны тѣппелеринден биринде табылганды), Каменномостское эли къатында карс кѳлени («Земля Санникова» фильм ма алайлада алыннганды), Европада ариуладан бири Жетмиш чучурдан, Элбрусну север жанында «Кюмиош» шаудандан, «Немисли аэродромдан», «Гриблени таласындан», «Къалаланы ёзенинден», «Таш кѳпюрден» эмда аллай кѳп сѳйирлик жерден ётгендиле.

Экспедицианы Орус география обществовну Къабарты-Малкъар бѳлюмю къураганды. Ол къалай бошалганыны юсюнден РГО-ну башчыларына – аны попечитель советини председатели, РФ-ни Президенти Владимир Путинге бла обществовну председатели Сергей Шойгугъа жиберилген телеграммада билсан ауузда Хара-Хора тау та-

АКЦИЯ

Магъаналы затлагъа туюшунгендиле

Къабарты-Малкъарда «Машинада бала – энчи сабий шинтикде» деген акция бардырылады.

Аны кезиунде ГИБДД-ны инспекторлары ичлеринде сабийле болгъан машиналары тохтатып, водителлеге акъылбалык болмагъанланы энчи шинтикде жорютуоно магъанасын анылатхандыла. Андан сора да, ала транспортну миялаларына «Машинада - бала!» деген стикерле да такъгъандыла.

Бу акция сабийлени кыркыуусулукъларын жалчытыр мурат бла къуралганды. Бюгюнлюкде водителле, пассажирле да жолгъа чыкъгъанда, машинада кыркыуусуз бауну хайырла-

ныргъа кереклисин, ол аланы саулукуларын, жашауларын да сакъларгъа болушханын анылагъандыла. Тинтиуледен ачыкъланганыча уа, авариялада ачыгъанланы арасында кыркыуусуз бауну хайырланган водителни саулугъуна заран эки кереге, пассажирге уа юч кереге аз тиеди.

Акциягъа къатышханла машиналарыны миялаларына сабийлеге сакъ болууну юсюнден чакъырууну ыразы болуп жабшдыргъандыла. Инспекторла уа жолда жорютуе къатышханла аланы кѳрселе, жууаплылыкны анылап, жорукъланы бузмазларына ышанадыла.

Бизни корр.

Турнир

Округда коллегалары бла эриширикди

«Ладья» клубда КъМР-де уголовно-толкуруу системада ишленгенлени арасында шахматладан дуняны чемпиону Анатолий Карпов атлы битеуроссей турнирни экинчи бѳлюмю бардырылганды.

генлени арасында бек иги шахматчы 3-ю номерли колоняны къуллукъчусу Залим Кармов болганды. Ол энди турнирни ючюнчю бѳлюмюнде Шимал Кавказ федерал округда коллегалары бла эриширикди.

Эришиуню биринчи кесегине уа жоуден аслам адам къатышханын айтырчады. Ол УФСИН-ни ведомстволу учрежденияларында бардырылган эди. Турнирни жарым финалында чемпиону аты ючюн сегиз адам эришгендиле.

Биринчи жер ючюн къазауат къаты болганды. Алай бла Къабарты-Малкъарда уголовно-толкуруу системада ишле-

Турнирни бардыругъа уа КъМР-ни шахмат-шашка федерациясыны председатели Мажмудин Кармов эмда «Ладья» клубну башчысы Радик Тубаев уллу болушлукъ этгендиле. Ала РФ-ни ФСИН-ини КъМР-де Управлениясыны таматасы Мухамед Маржоховну Ырызлыкъ письмосу бла саугъалангандыла.

Бизни корр.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительство

**Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал**

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип
(баш редактору орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
САРАКУЛАНЫ Асият
ТИКАЛАНЫ Фатима

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин кыруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникация жаны бла кырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кѳре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды

**ГАЗЕТНИ НОМЕРИ
ЧЫГЪАРГАНЛА:**

Текуланы Хауа -
дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфья -
жууаплы секретары орунбасары;
Гельяланы Валентина -
(1, 2, 3, 5, 6, 12-чи бетле),
Бийчеккуланы Жаннета -
(4, 7, 8, 9, 10, 11-чи бетле) -
корректорла.

Тиражи 2100 экз. Заказ № 1311

РЕДАКЦИНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru